

Ministerstwo Sprawiedliwości

Departament Prawa Cywilnego i Gospodarczego

DPCiG-II.050.4.2025
Warszawa, 18 lipca 2025 r.

Pan
Wiktor Szmulewicz
Prezes Krajowej Rady Izb Rolniczych
Parzniew, ul. Przyszłości 5, 05-804 Pruszków
sekretariat@krir.pl

Szanowny Panie Prezesie,

w odpowiedzi na wystąpienie z dnia 7 maja 2025 r. przesłane drogą elektroniczną, zawierające prośbę o przeanalizowanie stanowiska zgłoszonego przez Zarząd Warmińsko-Mazurskiej Izby Rolniczej, w piśmie przekazanym do Biura KRIR w dniu 11 marca 2025 r. w sprawie wydania interpretacji prawnej w zakresie możliwości zajęcia przez komornika środków, które wpływają na konto rolnika z tytułu zwrotu akcyzy na paliwo rolnicze, Departament Prawa Cywilnego i Gospodarczego, w zakresie swojej właściwości, uprzejmie przedstawia co następuje.

Na wstępie tut. Departament wskazuje, że zasady zwrotu tzw. akcyzy rolniczej reguluje ustawa z dnia 10 marca 2006 r. *o zwrocie podatku akcyzowego zawartego w cenie oleju napędowego wykorzystywanego do produkcji rolnej* (Dz. U. z 2023 r. poz. 1948, dalej: „ustawa o zwrocie podatku akcyzowego”). Zwrot przysługuje producentom rolnym i następuje na wniosek producenta rolnego na podstawie decyzji wydanej przez wójta. Na stronie internetowej Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi¹ wskazano, że zwrot podatku akcyzowego, dokonywany na podstawie ww. ustawy o zwrocie podatku akcyzowego, jest programem pomocowym przyznawanym na mocy rozporządzenia Komisji (UE) nr 651/2014 z dnia 17 czerwca 2014 r. uznającego niektóre rodzaje pomocy za zgodne z rynkiem wewnętrznym w zastosowaniu art. 107 i 108 Traktatu (Dz. Urz. UE L 187 z 26.06.2014, oraz z Dyrektywą Rady 2003/96/WE z dnia 27 października 2003 r. w sprawie restrukturyzacji wspólnotowych przepisów ramowych dotyczących opodatkowania produktów energetycznych i energii elektrycznej (Dz. Urz. WE L 283 z 31.10.2003).

Zwrot podatku akcyzowego zawartego w cenie oleju napędowego wykorzystywanego do produkcji rolnej jest specyficzną formą zwrotu podatku. W tym bowiem przypadku zwrot podatku dokonywany jest producentom rolnym, którzy jako podatnicy w sensie ekonomicznym ponoszą ciężar podatku akcyzowego uiszczanego w cenie oleju napędowego.

¹ por. Najczęściej zadawane pytania dotyczące zwrotu podatku akcyzowego od zakupionego paliwa rolniczego - Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi - Portal Gov.pl

W ustawie z dnia 17 listopada 1964 r. – *Kodeks postępowania cywilnego* (Dz. U. z 2024 r. poz. 1568 z późn. zm., dalej: „k.p.c.”) postępowanie egzekucyjne zostało ukształtowane w sposób umożliwiający zrównoważenie przeciwstawnych interesów wierzyciela i dłużnika. Wyrazem kompromisu między zasadą, że podstawowym celem postępowania egzekucyjnego jest przymusowe zaspokojenie należności wierzyciela, a potrzebą ochrony dłużnika poprzez zapewnienie mu minimum środków do egzystencji, są przewidziane w przepisach postępowania egzekucyjnego wyłączenia spod egzekucji, które mają na celu zapewnienie określonym osobom niezbędnych do życia środków, ochronę dłużnika oraz jego rodziny ze względów humanitarno-społecznych oraz gospodarczych. Podobnie jest w przypadku wyłączeń spod egzekucji składników majątku dłużnika będącego rolnikiem prowadzącym gospodarstwo rolne – ich istotą jest zapewnienie ciągłości funkcjonowania gospodarstwa rolnego.

Z uwagi na powyższe ustawodawca w art. 829 i nast. k.p.c. w sposób enumeratywny określił ograniczenia i wyłączenia spod egzekucji. W art. 829¹ k.p.c. zostały wskazane ograniczenia egzekucji sądowej w przypadku dłużnika będącego rolnikiem, natomiast w art. 831 k.p.c. zostały wskazane sumy, świadczenia, prawa i wierzytelności niepodlegające egzekucji. Dodatkowo, w art. 54 a ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. *Prawo bankowe* (Dz. U. z 2024 r. poz. 1646 z późn. zm.) wskazano, które ze środków znajdujących się na rachunkach oszczędnościowych, rachunkach oszczędnościowo-rozliczeniowych oraz na rachunkach terminowych lokat oszczędnościowych są wolne od zajęć w ramach postępowania egzekucyjnego. Wśród sum wskazanych w tych przepisach brak jest należności wypłacanych rolnikowi na podstawie ustawy o zwrocie podatku akcyzowego zawartego w cenie oleju napędowego wykorzystywanego do produkcji rolnej. Tym samym, w obowiązującym stanie prawnym, brak jest przeszkód do prowadzenia egzekucji w tym zakresie.

Wobec powyższego egzekucja należności otrzymywanych przez rolników tytułem zwrotu podatku akcyzowego zawartego w cenie oleju napędowego wykorzystywanego do produkcji rolnej może być rozpatrywana w dwóch aspektach, tj. w ramach egzekucji wierzytelności z rachunku bankowego, jak i w ramach egzekucji z innych wierzytelności.

W przypadku egzekucji z wierzytelności z rachunku bankowego, o której mowa w art. 889 i nast. k.p.c., komornik kieruje wezwaniem do banku, w którym dłużnik posiada rachunek bankowy do przekazania środków znajdujących się na tym rachunku. Przekazaniu podlegają wszystkie środki zgromadzone na rachunku w chwili zajęcia, a także środki, które wpłyną na zajęty rachunek po dokonaniu zajęcia. Co istotne kwoty, które wpływają na rachunek bankowy tracą swoją dotychczasową tożsamość i „mieszają się” z innymi środkami znajdującymi się na rachunku, w związku z tym, co do zasady kwota, która wpłynie na zajęty rachunek podlega przekazaniu komornikowi niezależnie od tego z jakiego źródła pochodzi.

Komornik w takiej sytuacji kieruje zajęciem do wierzytelności dłużnika z tytułu wszystkich środków znajdujących się na rachunku bankowym, a nie do konkretnych kwot, które się tam znajdują. Podkreślenia wymaga, że obecnie obowiązujące przepisy prawa nie przewidują możliwości weryfikacji przez komornika źródeł pochodzenia środków przed dokonaniem zajęcia ani po jego dokonaniu. Komornik nie ma też wglądu do rachunku bankowego dłużnika ani historii wpływów środków na dany rachunek. Obowiązek oceny zasadności przekazania środków spoczywa na banku realizującym zajęcie.

Odnosząc się natomiast do kwestii związanych z egzekucją z innych wierzytelności, o której mowa w art. 895 i nast. k.p.c., tut. Departament wskazuje, że egzekucja ta ma bardziej zindywidualizowany charakter. W danej sytuacji komornik kieruje zajęcie do podmiotu, który jest zobowiązany względem dłużnika do wypłaty konkretnej wierzytelności. Przedmiotem zajęcia mogą być różne wierzytelności wynikające np. z umów sprzedaży, dostawy towaru, kontraktacji, zwrotu nadpłat podatków czy zapłaty wynagrodzenia wynikających z umowy zlecenia czy umowy o dzieło. Komornik dokonuje zajęcia na podstawie wniosku wierzyciela albo bazując na własnych ustaleniach.

Tut. Departament wskazuje, że do tut. resortu nie wpływają skargi rolników zarzucające ewentualne nieprawidłowości związane z podejmowanymi przez komorników czynnościami egzekucyjnymi polegającymi na zajęciu na rachunkach bankowych środków pieniężnych pochodzących ze zwrotu podatku akcyzowego zawartego w cenie oleju napędowego wykorzystywanego do produkcji rolnej.

Analizując przedstawiony problem nie należy abstrahować od okoliczności, że w ostatnich latach nastąpił spadek efektywności egzekucji, co jest wynikiem zakłócenia realizacji zrównoważonego poziomu ochrony dłużnika i wierzyciela – na niekorzyść tego ostatniego. Przyczyna takiego stanu rzeczy jest złożona. Przykładowo, katalog zwolnień od egzekucji w zakresie świadczeń „socjalnych” ulega systematycznemu poszerzaniu (art. 833 § 6 k.p.c.), a ochronie przed egzekucją podlega cała kwota minimalnego wynagrodzenia za pracę [art. 87¹ ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy (Dz. U. z 2024 r., poz. 1465 z późn. zm.)], mimo że na przestrzeni ostatnich lat obserwowany jest jego stały wzrost i przestało ono spełniać swoją pierwotną funkcję, związaną z zagwarantowaniem dłużnikowi minimum bytowego. Tym samym stwierdzić należy, że postulat w zakresie rozszerzenia katalogu ograniczeń egzekucji sądowej w przypadku dłużnika będącego rolnikiem – w omawianym przypadku o środki pochodzące ze zwrotu podatku akcyzowego - z punktu widzenia zabezpieczenia interesów wierzycieli nie wydaje się słuszny. Wprowadzenie dodatkowych ograniczeń spowoduje, że prowadzenie egzekucji z posiadanego przez dłużnika będącego rolnikiem majątku będzie utrudnione, godząc tym samym w celowość prowadzenie egzekucji jako realizacji słusznych interesów wierzyciela. Dodatkowo każde ograniczenie możliwości prowadzenia egzekucji prowadzi do obniżenia zdolności kredytowej danego podmiotu, ponieważ nie jest w stanie on wykazać majątku, który posłużyłby na jego zabezpieczenie.

Wobec powyższego, w ocenie tut. Departamentu, brak jest dostatecznych podstaw uzasadniających podjęcie prac legislacyjnych polegających na wprowadzeniu przepisów przewidujących zwolnienie spod egzekucji należności otrzymywanych przez rolników tytułem zwrotu podatku akcyzowego zawartego w cenie oleju napędowego wykorzystywanego do produkcji rolnej.

Z wyrazami szacunku
Anna Marczak
Zastępca Dyrektora
Departament Prawa Cywilnego i Gospodarczego
/podpisano elektronicznie/